Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

Christophori Cellarii Compendivm Antiqvitatvm Romanorvm

Cellarius, Christoph

Halae Magdeburgicae, 1774

VD18 10161015

Sect. I. De Exseqviis.

urn:nbn:de:gbv:45:1-17085

Visual Library

2) *Crumenæ*, siue sacculi, a collo dependentes, in quos pecuniam, ex mercibus venditis acceptam, immittebant Romani: conf. ISAAC. CASAVBONVS *not. ad Theophrast.* p. 219.

3) Infantibus quoque adpendebantur *amuleta* ad auertenda mala, de quibus MARTIN. LIPENIVS *de strenis cap. III.* §. 11. videndus est: itemque infantibus expositis *crepundia*: conf. IO. SCHEFFERVS *de antiquor. torquib. cap.* 5.

4) Memoranda quoque hic sunt *periscelia*, *inaures*, *armillæ*, *torques*, *annuli*, aliaque ornamenta veterum pretiosa, de quibus scriptores suppeditat IO. ALB. FABRICIVS *bibliogr. antiqu. cap. XVIII.* §. 8.

LIB. X.
DE FVNERIBVS ROMANORVM. d)

SECT. I.
DE EXSEQVIIS.

§. I.

DEDVCTIO funeris ex funesta domo ad locum sepulturæ certis ritibus fiebat, quorum præcipuos CICERO indicat *pro Milone*

a) De hoc argumento commentati sunt: CLAVD. GVICHARDVS *de funeribus apud Romanos, Græcos aliasque gentes*: FRANC. PERRVCCIVS *in pompis funebrib. omnium gentium*: IOSEPHVS LANZONVS *de luctu mortuali veterum, tom. III. thes. ant. Rom.* Sallen-

Landesbibliothek Oldenburg

lone cap. XXXII. & quos nunc breuibus explicare animus est, si hoc prius præmonuerimus, non de quouis nobis, sed sollemniore exsequiarum ritu sermonem esse.

§. II.

Igitur facta *conclamatione* b) & peractis reliquis,

lengriani, p. 782. LILIVS GREGOR. GYRALDVS *libr. de sepulcris & vario sepeliendi ritu:* IO. FAES *not. ad hunc Gyraldi librum:* IO. ANDR. QVENSTEDTIVS *de sepultura veterum:* IO. MEVRSIVS *libr. de funere:* PETR. MORESTELLVS *in pompa ferali*, *tom. XII. thes. ant. Rom. Græuii*, p. 1354. IAC. GVTHERIVS *de iure manium eod. tom. huius thes.* p. 1077. IO. KIRCHMANNVS *de funerib. Romanor.* aliique plures. Veteres, & speciatim Romani, summo studio mortuorum suorum funera rite efferenda, & vel cadavera, vel ossa eorum sepelienda curarunt, quoniam existimabant, insepultorum animas, ex corpore euolantes, ad quietas sedes non admitti, easque ad minimum per centum annorum spatium apud Stygiam paludem oberrare debere; quam in rem VIRGILIVS *lib. VI. Aeneid.* consuli potest. Quapropter Romani in eo elaborarunt, vt, quum adhuc in vita essent, de sepulcro sibi prospicerent, vt ex variis apud GRVTERVM *inscriptionibus* satis patet.

b) Ante ipsam conclamationem varii cum moribundis ritus peragebantur. Quum iam in eo esset, vt animam ægrotus efflaret, amici & propinqui eum amplecti morientemque osculari solebant, eo potissimum fine, vt emigrantem animam exciperent, quippe quam ex ore, tamquam ex ianua, discedere & corpus ita derelinquere, existimabant; quemadmodum ex CICERONE *orat. Verrin. V. cap.* 45. VIRGILIO *lib. IV. Aeneid.* v. 684. QVINCTILIANO *declam. VII.* & PEDONE ALBINOVANO

quis, quæ in tali luctu iusta existimabantur, procedebat funus ita, vt imagines maiorum præfer-

VANO *de morte Drus.* v. 95. patet. Eumdem morem etiam obseruabant, quando mortui in rogum deferebantur, vt ex PROPERTIO *lib. II. eleg.* 10. v. 29. & TIBVLLO *lib. I. eleg.* 1. v. 75. liquet: conf. 10. KIRCHMANNVM *de funerib. Rom. lib. I. cap.* 5. p. 38. IAC. GVTHERIVM *de iur. man. lib. I. cap.* 12. & 10. MEVRSIVM *de funere cap. III.* His peractis, mortuo oculos claudebant, testibus OVIDIO *lib. IV. trist. eleg.* 3. v. 43. *heroid. epist. X.* v. 119. LVCANO *lib. III. phars.* v. 737. & VALERIO MAXIMO *lib. II. cap.* 1. *Conclamatio* ritus erat, quo mortuum nomine suo tribus aut quatuor repetitis vicibus vocabant, partim vt exeuntem animam retardarent, partim vt eam, in corpore adhuc commorantem, expergefacerent; lege PROPERTIVM *lib. IV. eleg.* 7. v. 25. & SERVIVM *not. ad Virgilium lib. VI. Aeneid.* v. 218. ex recentioribus autem 10. KIRCHMANNVM *de funer. Rom. lib. I. cap.* 13. p. 103. PETR. MORESTELLVM *in pompa feral. cap. IX.* & ARN. HENR. WESTERHOFIVM *not. ad Terent. eun. act. II. scen.* 3. v. 56. Post conclamationem iterum varii peracti sunt ritus, ex quibus hi præcipui fuerunt:

1) Ante domum, in qua mortuus erat, piceam & cupressum collocabant, quemadmodum ex PLINIO *lib. XVI. cap.* 10. & *cap.* 33. discimus. Cupressus enim Diti sacra fuit, vt idem PLINIVS monet. SERVIVS *ad Virgilii lib. III. Aeneidos* v. 64: *moris Romani*, inquit, *fuerat, ramum cupressi ante domum funestam poni, ne quis pontifex per ignorantiam polluueretur ingressus*; quare vero cupressum elegerint, FESTVS ita docet: *cupressi mortuorum domibus ponebantur ideo, quia huius generis arbor excisa non renascitur, sicut ex mortuo nihil iam est sperandum, quam ob caussam in tutela Ditis patris esse credebatur.* Non tamen Romæ consuetudo hæc

ferrentur, cantusque & neniæ præficarum audirentur. Vide SERVIVM *ad Virgilii Aeneid. lib. VI. v.* 218. PLINIVM *lib. XXXV. cap.* 2. HORATIVM

hæc tam antiqua esse potuit, quoniam, vt notum est, cupressus peregrina arbor fuit, paullo ante Catonis ætatem ad vrbem delata. Eandem ob caussam ea haud vulgaris ac communis erat, sed a diuitibus tantum ante ædes figi solebat, vt LVCANVS *lib. III. pharsal.* v. 442. docet.

II) *Corpus*, humi depositum, aqua calida abluebatur, quemadmodum ex ENNIO obseruat SERVIVS *ad Virgilii lib. VI. Aeneid.* v. 219. eo fine, vt spiritus vitales, si forsitan essent sopiti, nec plane exstincti, iterum reuiuiscerent: conf. IO. MEVRSIVM *de funerib. cap. IV.* & IAC. OISELIVM *not. ad Minuc. Felic.* p. 108.

III) *Membra*, si quæ in vltimis conuulsionibus detorta fuerant, *extendebantur* ac rite componebantur, vt PEDO ALBINOVANVS *de morte Drusi* v. 139. testatur.

IV) *Corpus vngebatur*, putredinis auertendæ caussa, vt ex PLINIO, tam maiore, *lib. XIII. hist. nat. cap. I.* quam minore, *lib. V. epist.* 16. ex APVLEIO *apolog.* p. 416. aliisque patet. Vtebantur hac in re potissimum sale, nitro, cedro, asphalto, melle, cera, myrrha, balsamis, gypso & calce, quemadmodum ex veterum scriptorum testimoniis KIRCHMANNVS *de funer. Rom. lib.* I. *cap.* 8. p. 62. ostendit. Omnia hæc, quæ ad funus spectarunt, curanda in se suscipiebant mulieres, *funeræ* dictæ, quæ, vt idem KIRCHMANNVS ostendit, mortuos non solum lauabant, sed etiam vngebant, & testibus SENECA *ad Heluid. cap.* 11. & PLVTARCHO *Phoc.* p. 579. ossa post concremationem in sinum suum colligebant. Ditiorum ac nobiliorum funeribus non mulieres, sed *libitinarii* adhibebantur, a Libitina dea, defunctorum præside, ita dicti, qui non solum mortuorum per totum annum nomina in tabulas referebant, sed

TIVM *epod. VIII. v.* II. SVETONIVM *in Cæsare cap. LXXXIV. Augusto cap. C.* LVCANVM *lib. VIII. v.* 734.

sed etiam ad id constituti erant, vt funera curarent, omniaque ea, quæ hic necessaria erant, rite disponerent. Cum his propinqui contrahebant, iisque pro certa promissa mercede totum exsequiarum adparatum committebant. Legas IO. KIRCHMANNVM *de funerib. Rom. lib. I. cap.* 9. PETR. MORESTELLVM *de pomp. funebr. lib. I. cap.* 15. & IO. FAES *not. ad Lil. Greg. Gyraldum de var. sepel. rit. cap. I.* Hi libitinarii in Libitinæ templo ea coëmebant, quæ ad funus rite efferendum pertinebant; per pollinctores corpus vnguendum, per vstores rogum parandum ac comburendum, & per alios alia peragenda curabant, quæ in elatione funeris a Romanis obseruabantur. De his pollinctoribus LAVR. PIGNORIVS *de seruis* p. 76. CLAVD. SALMASIVS *exercit. Plinian.* p. 745. *not. ad Vopiscum vit. Aurelian. cap. XIV.* & IO. FAES *not. ad Lil. Greg. Gyraldum de var. sepel. ritu, cap. IX.* videndi sunt.

V) *Cadauer* lotum & vnctum *veste ornabant*, eaque honestissima, quam mortuus habuerat, dum inter vivos fuerat versatus. Mortui de plebe per ordinem toga, magistratus vero & senatores prætexta ornati erant. Pro conditione enim defunctorum mox viliores, mox pretiosiores vestes adhibebantur.

VI) His peractis, *cadauer floribus ac coronis ornabatur*, præsertim, si essent, quibus corona, vt victoriæ ex ludis ablatæ signum, data fuerat, idque ex *lege XII. tabularum*, quæ a PLINIO *lib. XXI. cap.* 3. recitatur. Præterea non solum cadauera mortuorum, sed etiam lecti ferales, vrnæ, in quibus ossa & cineres seruabantur, ac ipsa sepulcra iis illustrari solebant. Ipsæ coronæ componebantur ex rosis, myrto, liliis, amarantho, aliisque floribus: conf. CAROL. PASCHALIVS *de co-*

v. 734. CICERONEM *de legibus lib. II. cap.* 24. & FESTVM *in præficis.*

§. III.

ronis lib. IV. cap. 6. IO. KIRCHMANNVS *de funerib. Rom. lib. I. cap. II.* p. 87. & CONR. RITTERSHVSIVS *lib. VII. sacrar. lection. cap. I.*

VII) Tum *in os mortui obolum immittebant*, *quem* Charon, inferorum portitor, pro vectura acciperet. Is enim nauta erat, qui per Stygiam Acherontemque paludem animas mortuorum in naui traducebat: conf. CHRIST. EHRENFRID. SEIFFERTVM *diatr. de nummis in defunctorum ore repertis*, & CHRYSANDRVM *epist. ad Pertschium de naulo Charontis*, Helmst. MDCCXLV.

VIII) Vt ab omnibus cerni posset *mortuus*, is ex interiori ædium loco *in vestibulo collocabatur*, adposito custode, ne ab inimicis aut creditoribus ipsi iniuria fieret. Principum funeribus pueri adstabant, vt muscas amouerent. Ponebatur mortuus vel humi, vel in alto lecto, floribus ornato, ita vt facies ac pedes eius ad ianuam essent versi. Rituum horum testimonia atque exempla adferunt IO. KIRCHMANNVS *de funerib. Rom. lib. I. cap.* 12. p. 94. & CHR. FRID. ZEIBICHIVS *meletemat. de collocat. mortuorum in lecto ferali*, Witteb. MDCCXLV. Lecti funebris imaginem exhibet IO. SCHEFFERVS *lib. II. de re vehicular.* p. 89.

IX) Nonnulli etiam solebant, anteaquam mortuus efferebatur, ipsi *digitum abscindere* ac domi adservare, vt apud istum, quoties luctum renouare ac defuncti memoriam celebrare volebant, iusta fieri possent, secundum hæc FESTI verba: *membrum abscindi mortuo dicebatur, quum digitus eius decidebatur, ad quod seruatum iusta fierent, reliquo corpore combusto;* alii vero loco digiti ossa mortuorum collecta in domum suam transferebant, quæ tamen consuetudo iam in legibus decemuiralibus vetita fuit: conf. IO. KIRCHMANNVS *lib. III. cap.* 7. p. 358.

Landesbibliothek Oldenburg

§. III.

Tum laudatio funebris pro roſtris a proximo agnatorum, vel, ſi deeſſet ex his, qui tale officium præſtare defuncto poſſet, a clariſſimo aliquo ac doctiſſimo viro habebatur, eaque finita, promotum inde funus extra vrbem in eum deducebant locum, vbi vel humandum erat, vel igne comburendum. SVETONIVS *in Cæſare cap. VI. Tiberio cap. VI.* PLINIVS *lib. II. epiſt. I. num. 6.* & CICERO *de legibus lib. II. cap. 23.*

SECT. II.

DE COMBVSTIONE. c)

§. I.

ROMANI vt plurimum cremabant mortuos. Paucæ enim gentes aut familiæ erant, quibus

c) Fiebat elatio funeris ac combuſtio cadaueris octauo plerumque die poſt mortem, quum per ſeptem, vt videtur, dies publice ad ſpectandum in veſtibulo domus poſitum fuiſſet, vt oſtendit IO. KIRCHMANNVS *de funer. Rom. lib. II. cap.* I. vbi tamen recte obſeruat, conſuetudinem hanc apud Romanos non vniuerſe ſuſceptam, ſed alios citius, alios tardius elatos fuiſſe. Anteaquam funus ad combuſtionem efferebatur, varii obſervati ſunt ritus. Præco voce clara funus indicebat, hisque circiter verbis, L. TITIO EXSEQVIAS IRE, QVIBVS COMMODVM EST, IAM TEMPVS EST, OLLVS EFFERTVR, ad exſequias populum conuocabat ac rogabat, vt magna frequentia adeſſet. Primis temporibus funera noctu efferebantur, vt ex DONATO ac SERVIO probat IO. KIRCHMANNVS *indicato loco* p. 111; hæc vero conſuetudo in nobiliorum exſequiis